

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія політики

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія. Національна безпека»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів,
Протокол № 3 від 29 січня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія політики
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Березовська-Чміль Олена Борисівна
Контактний телефон викладача	+38(0342)59-61-46
E-mail викладача	olena.berezovska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна та заочна
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS , 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/2141
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Філософія політики» є нормативною складовою підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні засади та специфіка політичної сфери, політичного пізнання, буття людини в політиці, політичного простору і часу, базових категорій та принципів політичних відносин.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: засвоєння основних фундаментальних ідей та принципів філософії політики як особливого способу концептуалізації світу політичного.</p> <p>Цілі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – засвоєння студентами знань про зміст фундаментальних принципів, категорій та сутнісних характеристик філософії політики; – набуття навичок аналізу буття та місця людини в політиці, політичної легітимності та особливостей діяльності суб'єктів політики; <p>отримання студентами знань та уявлень про співвідношення насилля та ненасилля в політиці, морального обов'язку та політичної доцільності, непокорі владі та моральної відповідальності.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність	
<p>ІК-1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.</p>	
Спеціальні (фахові, предметні) компетенції	
<p>СК-1 Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>СК-4 Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології у фаховій діяльності.</p> <p>СК-10 Здатність аналізувати та розуміти сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних відносин, їх вплив на національну безпеку держави, об'єктивний характер європейських та євроатлантичних інтеграційних процесів, шляхи досягнення сумісності із збройними силами країн Організації Північноатлантичного договору (НАТО).</p> <p>СК-11 Здатність аналізувати основні проблеми забезпечення сфер національної безпеки, зрозуміло надавати оцінку тенденціям розвитку державної політики у сферах національної безпеки, аналізувати доктрини та стратегії національної безпеки іноземних держав та визначати потенційний негативний вплив їх реалізації на національну безпеку України.</p>	

Результати навчання				
ПРН-1 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності				
ПРН-3 Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності				
ПРН-7 Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.				
ПРН-9 Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.				
ПРН-10 Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		30 год./ 20 год.		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		30 год. / 10 год.		
самостійна робота		120 год. / 150 год.		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
6	Політологія	3	нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема	кількість год.			
	лекції	семінар	сам. роб.	
Тема 1. Філософія політики як навчальна дисципліна	2	2	6	
Тема 2. Генеза філософсько-політичної думки	2	2	6	
Тема 3. Людина і політика	2	2	10	
Тема 4. Політика і мораль	2	2	10	
Тема 5. Пізнання і принципи політичної рефлексії	2	2	8	
Тема 6. Політична ідеологія як теоретико-політична парадигма буття	2	2	10	
Тема 7. Детермінантні основи та доцільність в політиці	2	2	6	
Тема 8. Системність у політичних відносинах та в політичній діяльності	2	2	8	
Тема 9. Буття влади	2	2	10	
Тема 10. Принципи легітимації політичної влади	2	2	6	
Тема 11. Політичний розвиток	2	2	4	
Тема 12. Політика, право та свобода	2	2	10	
Тема 13. Хронополітика	2	2	10	
Тема 14. Геополітика	2	2	10	
Тема 15. Соціокультурні суперечності сучасної політики	2	2	6	
	ЗАГ:	30	30	120
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів: 1) робота на лекціях та семінарських заняттях – 25 балів 2) індивідуальне завдання – 10 балів; 3) контрольна робота – 10 балів; 4) самостійна робота – 5 балів.			

	<p>5) екзамен – 50 балів <i>Загальна кількість – 100 балів, форма підсумкового контролю - екзамен.</i></p> <table border="1" data-bbox="687 293 1479 779"> <thead> <tr> <th>Оцінка в балах</th> <th>Оцінка в національній шкалі</th> <th>Оцінка за шкалою ECTS</th> <th>Оцінка за залік</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90-100</td> <td>відмінно</td> <td>A</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80-89</td> <td rowspan="2">добре</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70-79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60-69</td> <td rowspan="2">задовільно</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50-59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26-49</td> <td>незадовільно (з можливістю повторного складання)</td> <td>FX</td> <td rowspan="2">незараховано</td> </tr> <tr> <td>1-25</td> <td>незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td> <td>F</td> </tr> </tbody> </table>	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік	90-100	відмінно	A	зараховано	80-89	добре	B	70-79	C	60-69	задовільно	D	50-59	E	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F
Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік																							
90-100	відмінно	A	зараховано																							
80-89	добре	B																								
70-79		C																								
60-69	задовільно	D																								
50-59		E																								
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано																							
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F																								
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Письмове опитування здійснюється у формі письмової контрольної роботи (або тестування), що максимально оцінюється у 10 балів.</p> <p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань під час підготовки та проведення семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури; при написанні роботи - виявлення розуміння сутності понять і термінів (5 балів), вміння аналізувати, структурувати основні принципи та методи дослідження (5 балів); 																									
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, презентація, опонування, доповнення, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативні тези, змістовні доповнення, що дійсно сприятимуть розгляду проблемних питань. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно 																									

	<p>мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>– «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>– «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>За умови відпрацювання пропущених занять та належного виконання завдань здобувач (-ка) допускається до екзамену (підсумкова оцінка є результатом сумування балів за всі виконані завдання та форми контролю). Усі види завдань здобувачі повинні виконати до моменту виставлення підсумкової оцінки (як правило підсумковий бал виставляється на останньому семінарському занятті в кінці семестру). Мінімальна кількість балів для складання екзамену – 50, максимальна – 100.</p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p>Політика навчального курсу передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань у випадку пропущених занять без поважних причин. За умови відсутності здобувача (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений викладачем день і час відпрацювати пропущені заняття. У випадку незадовільного виконання завдань, виявів недобропорядної поведінки, академічної недоброчесності (списування, плагіату тощо), викладач пропонує здобувачу (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із керівником курсу.</p> <p>Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).</p>	

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Можливе зарахування результатів **неформальної освіти** у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#) Посилання на онлайн-курси: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+CPP101+2021_T1/home <https://www.coursera.org/learn/the-making-of-modern-ukraine-ua>

8. Рекомендована література

- ✓ Гаєвський Б.А. Філософія політики / Б.А. Гаєвський– К.: Вища школа., 2005. – 158 с.
- ✓ Донченко О. А., Романенко Ю. В. Архетипи соціального життя і політика — К.: Либідь, 2011
- ✓ Дашутін Г.П., Михальченко М. І. Український експеримент на терезах гуманізму / Г.П. Дашутін, М. І. Михальченко. – К. : Парламентське видавництво, 2010. – 336 с.
- ✓ Малахов В.А. Етика і політика: проблеми взаємозв'язку / В.А.Малахов, А.М.Єрмоленко, О.О.Кисельова та ін. – К.: Стилос, 2010. – 215 с.
- ✓ [Коломієць А. Є.](#) Моральні аспекти політичної відповідальності / А. Є. Коломієць // [Молодий вчений](#). - 2016. - № 3. - С. 577-582.
- ✓ Киричок О. Політика та мораль у письмовій спадщині Давньої Русі (на матеріалі «Повчання» Володимира Мономаха) / О. Киричок, О. Ківшик // Філософські обрії. — 2007. — № 18. — С. 51-60.
- ✓ [Косьмій О. М.](#) Чесність у політиці: аксіологічний аспект / О. М. Косьмій // [Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін](#). - 2014. - Вип. Спец. вип.. - С. 144-148.
- ✓ [Міщенко А. М.](#) Особливості інтерпретації моральної дилеми в політиці на прикладі концепції Майкла Оукшота / А. М. Міщенко // [Політикус](#). - 2016. - Вип. 1. - С. 21-24.
- ✓ [Сорба О.](#) Моральний вимір політики: етична політика та політична етика / О. Сорба // [Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії](#). - 2013. - Вип. 3. - С. 84-94.
- ✓ [Соловей А. М.](#) Ханна Арентс про співвідношення політики і моралі / А. М. Соловей, В. Ю. Штерн // [Панорама політологічних студій](#). - 2013. - Вип. 11. - С. 6-14.
- ✓ [Тімашова В. М.](#) Політична етика як невід'ємний супутній складник політичної сфери / В. М. Тімашова // [Сучасне суспільство](#). - 2016. - Вип. 1. - С. 178-188.
- ✓ Титаренко О. Перспективи становлення політичної філософії / О. Титаренко // Політичний менеджмент. - 2008. - № 3. - С. 43-50. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ПоМе_2008_3_6
- ✓ Шайгородський Ю. Політика як міф і наукова діяльність / Ю. Шайгородський // Політичний менеджмент. - 2008. - № 6. - С. 30-40. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ПоМе_2008_6_5
- ✓ Петровський П. М. Парадигма як модель дослідження суспільно-владних відносин / П. М. Петровський. // Державне будівництво. - 2008. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_2_58

- ✓ Радченко О. В. Цінність в системі державного управління: категоріальний аспект / О. В. Радченко. // Державне будівництво. - 2008. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2008_2_6
- ✓ Бабкіна О. В. Нова філософія політики в множинності сучасного світу / О. В. Бабкіна // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. - 2011. - Вип. 6. - С. 5-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2011_6_3
- ✓ Маслак О. Тиранія як проблема філософії права та філософії політики / О. Маслак // Філософська думка. - 2014. - № 3. - С. 120-125. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2014_3_11
- ✓ Сорока М. В. Предметна диференціація політичної філософії та політичної науки як методологічна основа дослідження історії української політичної філософії / М. В. Сорока // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. - 2014. - Вип. 2. - С. 32-38. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_FP_2014_2_10
- ✓ Кремень В. Філософія історичного дискурсу в час політизації історії та історизації політики / В. Кремень, В. Ткаченко // Політичний менеджмент. - 2009. - № 3. - С. 26-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2009_3_5
- ✓ Сорока М. В. Методологічні засади дослідження історії української політичної філософії / М. В. Сорока // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. - 2014. - Вип. 3. - С. 26-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_FP_2014_3_9
- ✓ Пазенок В. Політична культура і демократія / В. Пазенок // Філософія політики : хрестоматія. – К. : Знання України, 2003. – Т.4. – С. 421–423.
- ✓ Тейлор Ч. Мультикультуралізм і «політика визнання» [Пер. з англ.] / Ч. Тейлор— К.: Альтерпрес, 2004. — 172 с.
- ✓ Усов Д. В. Історико-філософські виміри взаємин політики та моралі / Д. В. Усов // Антропологічні виміри філософських досліджень. - 2014. - Вип. 5. - С. 120-128. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Avfd_2014_5_14
- ✓ **Березовська-Чміль О.** Політико-філософське осмислення тоталітаризму. *The Vth International scientific and practical conference «STUDY OF MODERN PROBLEMS OF CIVILIZATION»*. October 19-23, 2020 Oslo, Norway. P. 381-384.
- ✓ **Olena Berezovska-Chmil.** DIGITAL AUTHORITARISM IN THE MODERN WORLD. *Abstracts of IX International scientific and practical conference «SCIENCE AND PRACTICE, ACTUAL PROBLEMS, INNOVATIONS»*. 09-12 November 2021, Amsterdam, Netherlands. P. 475-477.
- ✓ Slobodianiuk, A (Slobodianiuk, Anatolii); Vonsovych, S (Vonsovych, Sergii); **Berezovska-Chmil, O** (Berezovska-Chmil, Olena); Nykorovych, YA (Nykorovych, Yurii-Andrii); Halipchak, V (Halipchak, Volodymyr). Political aspects of decision-making. *Ad Alta. Journal of interdisciplinary research*. 2023. Volume 13. Issue 2. Page 23-26.
- ✓ Dmytro Marieiev & Igor Chorny & Olena Balaban & Julia Kobets & **Olena Berezovska-Chmil** & Natalia Shchur, 2023. Linguistic Means of Expressing the Category of Temporality in Modern Political Discourse, *World Journal of English Language*, Sciedu Press, vol. 13(4), pages 1-23, April. DOI: 10.5430/WJEL.V13N4P23